PREVENIREA ŞI CORECTAREA GREŞELILOR DE PRONUNŢIE
Prevention and Improvement of the Pronunciation Mistakes

Loredana BLOJU, Assistant Professor Ph.D.,
University of Piteşti

Abstract: The physical and psychical evolution of primary school children can be achieved in terms of the activities they develop. At early ages, studies have recorded an intense development of language in all its phonetic, lexical, semantic and grammatical aspects. At the beginning, children acquire language and discourse techniques gradually, by imitating the speech models of those in charge of their education or of those they interrelate with. For an optimal functioning of the instruction activities, the teacher must be familiar with the main pronunciation issues children may face with, with their causes and means of improvment.

Keyword: language, pronunciation, improvement, instruction activities.

Învăţarea cititului şi deprinderilor corecte de scriere depind în mod obligatoriu de o pronunţie clară şi coerentă a sunetelor. Pentru bunul mers al acestei etape profesorul din învăţământul primar trebuie să cunoască în profunzime care sunt principalele probleme de pronunţie cu care se pot confrunta copiii, care sunt cauzele lor şi cum se pot remedia acestea. Cadrul didactic este acela care trebuie să atragă atenţia părintelui asupra eventualelor probleme pentru a nu se întârzia cu includerea copilului într-un program de recuperare fie prin intermediul unor exerciţii simple, fie prin exerciţii mai complexe dacă este vorba despre tulburări severe de vorbire.

Limbajul, în dezvoltarea sa, poate fi influenţat negativ de mai mulţi factori (Bărbulescu, G., 2009:73):

- *Factori organici* – este vorba în principal despre diverse cauze ce pot afecta sistemul nervos central sau auzul şi organele fono-articulatorii. Tot în această categorie pot fi incluse boli ale copilăriei netratate corespunzător (scarlatina, pojarul, rujeola), intoxicaţii cu anumite substanţe chimice sau cu alcool, infecţii;
- *Factori funcţionali* – vizează afecţiuni senzoriale ce au consecinţe, în primul rând, asupra expiraţiei, articulaţiei şi fonaţiei. Se înregistrează astfel o insuficienţă a auzului fonematic cu urmări grave pentru evoluţia limbajului copilului;
- *Factori psiho-neurologici* – se întâlnesc la copii cu deficit mintal, cu tulburări de memorie şi de atenţie, cu tulburări ale reprezentărilor optice şi acustice;
- *Factori psiho-sociali* – mediul în care copilul se dezvoltă fizic şi psihic îl influenţează în mod direct. Stimularea slabă a vorbirii în copilărie, necorectarea vorbirii sau a pronunţiei (ce constituie uneori pentru cei din casă un motiv de amuzament), imitarea unor modele de vorbire incorectă în perioada formării limbajului, stările conflictuale din familie, suprasolicitările sunt cauze ale unor blocaje sau disfuncţii verbale.

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

Tipuri de tulburări de limbaj

Având în vedere o serie de criterii, profesorul Emil Verza a realizat o clasificare a tulburărilor de limbaj, plasându-le în mai multe categorii:

1. **Tulburări de pronunţie sau de articulaţie** – sunt cele mai frecvente. Dificultatea constă în emiterea sunetelor, a cuvintelor, a propoziţiilor şi în înţelegerea enunţurilor celorlalţi. Acestea se manifestă deopotrivă şi la nivelul scrierii. Dintre aceste tulburări amintim:
- **dislalia** (deformarea, substituirea şi omisiunea sunetelor siflante şi şuierătoare – *s, ş, j, z, t, ce, ci, ge, gi* – sau înlocuirea ori inversiunea sunetului *r*). Exerciţiile recomandate pentru corectarea dislaliei simple sunt cele de mişcare a buzelor şi a limbii, de respiraţie, de educare a auzului fonematic sau de automatizare (memorare de poezii, conversaţie).
- **rinolalia:** în rinolalie există deficienţe care constau în tulburarea rezonanţei sunetelor şi a vocii cu caracteristici predominant nazale. Ea este cunoscută şi sub denumirea de voce fonfăită. În rinolalie tulburările de fonaţie coexistă cu tulburările de articulaţie. Deficienţele vocii apar ca fenomene secundare.
- **disartriile**: reprezintă o dificultate a vorbirii care nu este legată în mod obligatoriu de o atingere a organelor de fonaţie (limba, buze, val palatin etc.) sau de comanda nervoasa a acestor organe. Există două mari tipuri de disartrie, care diferă fiziologic: *tipul paralitic* si *tipul neparalitic*. Disartriile paralitice sunt consecinţe ale unei atingeri directe a muşchilor (miastenie), a unei atingeri a bulbului rahidian (scleroza laterala amiotrofia) sau a unor leziuni bilaterale ale căilor care merg de la cortex la bulb. În acest ultim caz se vorbeşte de sindromul pseudobulbar; el se întâlneşte, de exemplu, în accidentele vasculare cerebrale multiple si la scleroza în plăci.

2. **Tulburări de ritm şi fluenţă a vorbirii**
- **bâlbâiala** sau **balbismul** conduce la dificultăţi de adaptare a copilului şi de interacţiune cu cei din jur. Modul ei de manifestare constă în repetarea anumitor sunete-silabe, uneori chiar repetiţia unui cuvânt întreg. Prezenţa acestor tulburări în perioada şcolară presupune în mod obligatoriu intervenţia logopedului.
- **logonevroza** constă în repetiţia anumitor sunete – silabe sau cuvinte determinată de fondul nervos. Copilul trăieşte ca pe o dramă sau ca pe o frustrare această dificultatea a lui de exprimare. Reacţia lui fizică este evidentă prin grimase, spasme sau o anumită încordare nervoasă din teama de nu se exprima greşit.
- **tahilalia** şi **bradilalia:** tahilalia este o tulburare de limbaj caracterizată printr-o vorbire rapidă, precipitată, cu un debit mare de cuvinte. Tahilalia se încadrează în acelaşi spectru ca şi bâlbâiala şi este opusul afecţiunii Braille a celor care vorbesc mult prea încet, lent, îşi găsesc greu cuvintele si se exprima dificil.

Toate aceste dificultăţi pot fi îndreptate cu ajutorul logopedului, prin intermediul exerciţiilor de educare a respiraţiei şi de reeducare a ritmului vorbirii în urma cărora copilul să-şi facă o imagine de sine pozitivă putând fi continuate şi în clasă.

3. **Tulburările de voce** perturbă melodicitatea, intensitatea şi timbrul vocii. Sunt tulburări ce au drept consecinţă afecţiuni ale planului afectiv.

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

- **afonia**: pierderea vocii totală sau parţială, în episoadele de afonie corzile vocale nu mai vibrează deloc din cauza unor procese inflamatorii. Ea apare şi în cazul nevrozelor, a paraliziilor.
- **disfonia**: descrie tulburările vocii, în principal tulburări de natură fonatorie, pacientului fiindu-i greu sa rostească cuvintele sau să emite sunete cu tonalitate modificată. Vocea disfonică poate suna slăbită, grosolană, etc. Exista trei tipuri distincte de disfonie: organică, funcţională şi spasmodică. Disfonia este cauzată, de obicei, de o problemă a corzilor vocale, cele mai multe cazuri fiind asociate cu inflamaţia laringelui (laringita) în cadrul unor procese patologice diverse.

4. **Tulburări ale limbajului citit-scris**

În cazul unor dificultăţi pe care le întâmpină copilul în deprinderea cititului sau a grafiei, profesorul se poate confrunta cu o atitudine de indiferenţă, de izolare şi chiar de anxietate a acestuia. Toate acestea pot avea drept cauză eşecul şcolar şi conflictul permanent din clasă care apare pe de o parte cu profesorul, iar pe de altă parte cu colegii. El trebuie tratat cu maximă atenţie, deoarece de rezolvarea acestor probleme depinde evoluţia copilului pe toată perioada şcolarităţii.

- **dislalia** şi **disgrafia**: prima presupune perturbarea mecanismelor citirii, consecinţele fiind de deformare, uneori erori sau lacune. Simbolurile grafice sunt neidentificate precis de către copil, nu sunt clar înţelese şi corect reproduse. Cea de-a doua presupune perturbarea învăţării scrisului, se omit litere, se inversează sau se substituie. Toate acestea conduc la anumite confuzii care apar între foneme, la inversiuni şi adăugiri de cuvinte sau chiar de propoziţii, la tulburări de lizibilitate ale laturii semantice. Uneori grafemele nu au aceeaşi mărime şi formă în spaţiul paginii, sunt dezordonat dispuse.

G. Bărbulescu şi D. Beşliu (2009:77) indică anumite situaţii care ar trebui să ne alarmeze:

- Dificultăţi în activitatea de scriere după dictare sau de compunere, deşi simpla copiere a literelor nu pune probleme;
- Frecvenţa inversărilor, substituirilor, confuziilor sau adăugirilor;
- Scrisul şi cititul nu se produc în mod linear, ci în diagonală sau în oglindă;
- Elevul scrie neglijent, tremurat indiferent de condiţiile de lucru;
- Dificultatea sau chiar incapacitatea de a trece la rândul următor.

În această situaţie, demersurile de recuperarea trebuie incluse în două tipuri de activităţi:
1. **generale**: exerciţii (pentru dezvoltarea musculaturii degetelor şi a psihomotricităţii mâinii, pentru dezvoltarea auzului fonematic, pentru dezvoltarea capacităţii de orientare şi structură spaţială), jocuri sau activităţi cu scopul de a îmbunătăţi atitudinea faţă de citit/scris.
2. **speciale**: „citirea imaginilor” izolat şi în suită, dezvoltarea capacităţii depistării relaţiei fonem/grafem, exerciţii de citit/scris selective sau simultan cu profesorul, citire sau scriere pe roluri, dictări şi compuneri, dezvoltarea limbajului şi stimularea activităţii psihice.

5. **Tulburări polimorfe**

- **afazia:** tulburare a vorbirii care afectează exprimarea sau înţelegerea limbajului vorbit sau scris în absenţa oricărei modificări senzoriale sau a unui deficit al aparatului fonator,

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

rezultând în urma unor leziuni dobândite ale creierului. Elementul fundamental al unei afazii îl constituie tulburarea codificării lingvistice şi nu a articulării sau perceperii verbale. Pacientul afazic nu mai este capabil să folosească limbajul ca simbol pentru obiecte sau pentru procesele gândirii.
- **alalia**: incapacitate de a vorbi din cauza unui defect sau a unei paralizii a organelor vocale.

6. **Tulburări de dezvoltare a limbajului**
- mutism
- retard/întârziere generală a vorbirii

7. **Tulburări ale limbajului plecând de la disfuncţiile psihice**
- **dislogia:** tulburări mentale ale limbajului, atât sub aspectul formei, cât şi al conţinutului, consecutive tulburărilor de gândire, tulburărilor de logică, fără un substrat neurologic evident şi care se traduc printr-o alterare mai mult sau mai puţin profundă a caracteristicilor esenţiale ale comunicării verbale.
- **ecolalia:** este o limitare a limbajului la repetarea unor cuvinte/fraze învăţate (simptom pe care îl manifestă, de obicei, cei ce suferă de afazie) sau o imitarea involuntară a unor cuvinte/fraze auzite la partenerul de discuţie (simptom ce se arată de exemplu la cei ce suferă de sindromul Tourette, schizofrenie, boala Alzheimer sau autism).
- **jargonofazii**: tulburare de limbaj caracterizată printr-o exprimare neinteligibilă, cu sunete fără semnificaţie

Activităţi indicate pentru lucrul cu aceşti copii

Aşa cum ne putem imagina, activitatea cu aceşti copii nu este deloc uşoară. Ea presupune nu numai un anumit mod de a vorbi cu aceşti copii, dar şi o anumită atitudine din partea profesorului. Având în vedere că dificultatea de vorbire afectează negativ nu numai latura expresivă, dar şi pe cea afectivă (slaba relaţionare cu cei din jur, lipsa încrederii în sine), profesorul trebuie să sprijine în permanenţă aceşti copii, să fie omniprezent în încercarea lor de a se corecta sau de a se recupera. De aceea, toate informaţiile, temele de limba română trebuie individualizate, prezentate diferenţiat, uneori diminuate.

Procesul însuşirii limbii şi a tehnicii vorbirii nu decurge atât de simplu pe cât s-ar crede. La vârsta şcolară mică, simpla imitare a sunetelor nu este şi nu poate fi perfectă. Dispunând de o capacitate articulatorie restrânsă – aparatul verbo-motor este în formare la această vârstă, posibilităţile analitico-sintetice sunt incipiente, precum şi cele de comparare, de generalizare, de abstractizare, de formare a atenţiei, a memoriei şi a voinţei – copiii nu-şi pot forma dintr-o dată forme corecte de vorbire. Aşa se explică, desigur, greşelile în pronunţare unor sunete ale limbii la şcolarii mici, aliterarea, înlocuirea sau inversarea lor. Tot aşa se explică, în mare măsură, şi dificultăţile fonematice, greşelile gramaticale sau cele de ordin semantic întâlnite la acest nivel al şcolarităţii.

Dată fiind vârsta copiilor, îndreptarea greşelilor de pronunţie şi, ulterior, de scriere, nu poate fi concepută rigid, ca o reproducere treptată a unor sunete, silabe, cuvinte, până la corecta lor executare. Un astfel de exerciţiu ar presupune să-i supunem pe copii la un efort ce depăşeşte capacitatea lor de concentrare, ceea ce nu ar duce decât la obosirea sistemului lor

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

nervos. De aceea, una dintre modalităţile recomandabile ar fi aceea de a include exerciţiul în învelişul unui joc antrenant şi care să aibă, în acelaşi timp, un conţinut corect şi inteligibil.

Printre jocurile care pot fi folosite în acest sens, pe primul loc se plasează cele cu caracter imitativ, adaptate din punct de vedere al conţinutului cerinţelor noastre curente. Aceste jocuri includ onomatopee imitative, astfel alese încât să cuprindă sunetele pe care copiii au tendinţa de a le pronunţa greşit. De la un joc la altul, onomatopeele pot fi schimbate, astfel încât sunetul a cărui pronunţare corectă o exersăm să apară în silabe diferite şi în poziţii variate. Dacă se stăruie asupra unui sunet prin utilizarea diferitelor onomatopee incluse în joc, copiii ajung să-l diferenţieze din ce în ce mai bine şi să-l pronunţe mai clar şi mai corect.

Avem astfel posibilitatea de a include exerciţiile pentru perfectarea articulării şi a pronunţiei în diverse jocuri de mişcare distractive. Putem menţiona jocul *Ursul şi albinele* care insistă pe repetarea grupului de onomatopee *bzzzzzz* sau jocul *Fetiţa şi gâştele* în care se reproduce în mod repetat sunetul *ssss*. Asemenea jocuri pot fi desfăşurate cu copii de la vârsta de 3 ani şi până la 7-8 ani.

La începutul jocului imitativ se recomandă ca profesorul să demonstreze copiilor felul în care trebuie să se pronunţe corect onomatopeele pe care acesta le cuprinde, chiar dacă ele sunt considerate cunoscute şi intrare mai de demult în practica jocurilor spontane. Demonstrarea pronunţării corecte a onomatopeelor nu va fi însoţită la început de mişcarea corespunzătoare pentru a nu le distrage atenţia deocamdată, lucru extrem de facil la această vârstă. În continuare vor fi aleşi 2-3 copii cu o pronunţie bună spre a rosti sunetele respective, cerându-se tuturor copiilor să asculte dacă se execută corect sau nu. Fiecare dintre ei va fi apreciat, lăudat, stimulându-se astfel reproducerea corectă a sunetelor de către toţi copiii. Jocul se execută apoi cu grupa întreagă, fiind asociat pe parcurs, după mai multe repetiţii, cu mişcarea corespunzătoare, demonstrată, în prealabil, de cadrul didactic. Trebuie interzis copiilor să se grăbească, să facă eforturi vocale speciale sau să ţipe în timpul jocului ceea ce dăunează, pe de o parte, vocii, iar pe de altă parte, împiedică articularea corectă a sunetelor.

Cu copiii care continuă să altereze o parte dintre sunetele limbii, se pot face şi jocuri imitative individuale sau în grupuri restrânse, precedate de o nouă demonstrare, fără a se insista însă în mod excesiv tocmai pentru a-i feri de oboseală sau de un oarecare dezinteres pentru joc. Cu toate aceste prilejuri este benefic să se facă şi aprecieri individuale, avându-se grijă să se evite extremele prin laude excesive sau critici aspre. Exagerându-se cu lauda, copiii pot renunţa la eforturile care se cer în continuare pentru perfectarea pronunţiei şi se poate ajunge chiar la slăbirea autocontrolului. Acest lucru îi împiedică pe mulţi copii să depăşească treapta dificilă a verificării exactităţii şi a corectitudinii propriei emisii vocale, ajungând să sesizeze, mai degrabă, abaterile de natură fonetică ale colegilor, decât propriile lor greşeli.

Pe lângă aceste jocuri, se pot organiza şi altele care să reclame, de data aceasta, pronunţarea unor cuvinte sau propoziţii ce cuprind sunete sau grupuri de sunete mai greu de pronunţat. Un exemplu este jocul distractiv *Deschide urechea bine* care poate fi valorificat în scopul exersării unei pronunţări clare şi coerente. În acest joc copiii sunt obligaţi să folosească o serie de nume, unele dintre ele alcătuite din sunete sau grupuri de sunete mai dificile (de ex.: *Cristina*, *Gheorghiţă*, *Petrişor*, *Cecilia*). Se recomandă ca rostirea numelui să se facă deschizând bine gura pentru ca numele să fie corect auzit.

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

Tot pentru formarea unei pronunţii clare şi corecte se recomandă organizare periodică a unor jocuri scurte, în cadrul cărora să se folosească vorbirea în şoaptă, articularea sudă (fără voce) şi vorbirea în ritm rapid. Astfel, li se poate cere copiilor să recite în şoaptă versuri ca:

Un cocoş cu galoşi
Îşi ia boabe dintr-un coş
Lângă el, sprintenel
Ar mânca şi-un cocoşel.

Sau

Doarme moşul sub umbrar
Sforăie ca un bondar….. .

Pentru eliminarea dificultăţilor întâmpinate în utilizarea unor cuvinte mai lungi, a unor structuri fonetice care pun probleme sau a unor propoziţii care cuprind asemenea cuvinte, este recomandabil să se iniţieze diferite jocuri în care să li se ceară să repete din ce în ce mai repede structurile indicate. Este vorba despre jocuri de silabe, de zicători, de ghicitori, de numărători sub formă de poezii.

De exemplu, se pot folosi structuri precum:

Cra, cro, cru, cre, cri, cră, crî
Stra, stră, stru, stre, stri, stro, strî
Pla, plo, plu, ple, pli, plă, plî
Şla, şlo, şlu, şle, şli, şlă, şlî

Sau

Trei cocostârci
Stau cocoţaţi
Pe streaşina şurii

Sau

Capra crapă piatra-n patru

Sau

Şase saşi în şase saci

Pentru început vor fi alese texte mai uşoare şi progresiv se va trece la texte mai dificile care presupun încercări mai mari de pronunţare. Ca stimulent pot fi folosite în joc întrecerea între copii, penalizarea pentru cel care greşeşte (de exemplu, să imite orăcăitul broaştei ori croncănitul ciorii), punctajul ce se acordă echipei câştigătoare.

Cu şcolarii, către sfârşitul anului şcolar, este bine să se organizeze jocuri speciale pentru dezvoltarea auzului fonematic. Astfel, pot fi realizate jocuri speciale care să se oprească asupra unui sunet. De pildă, într-un joc se pot folosi cuvinte de tipul: *călimară, caiet, cartof, cuţit, cârlig, cutie, copac,* pronunţate de cadrul didactic fără primul sunet pe care copiii trebuie să-l ghicească. Se pot folosi în jocurile respective chiar anumite cuvinte astfel încât schimbarea primului sau ultimului sunet să ducă la cuvinte cu sens nou: *masă, casă, lasă, iasă* etc.

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)

Acestea sunt doar câteva dintre jocurile pe care cadrul didactic le poate folosi pentru perfectarea pronunţiei copiilor. Ele pot veni si în întâmpinarea dificultăţilor cu care se confruntă copiii.

La fel de importantă este şi *comunicarea* permanentă cu aceşti copii, încercarea de a obţine de la ei feed-backuri pentru îmbunătăţirea activităţii didactice în raport cu dezabilităţile lor. Pentru a avea rezultate şi în aceste cazuri informaţia trebuie să fie prezentată în mod clar şi concis, şi cât mai structurat posibil. Copiii nu trebuie forţaţi să facă mai mult decât pot face, iar timpul lor de lucru trebuie să fie altfel dozat spre deosebire de copiii fără probleme. Fişele de lucru propuse trebuie să fie bine schematizate, să conţină elemente vizuale (culori, eventual o legendă, un cod al culorilor), hărţi, imagini, fotografii.

De asemenea, profesorul trebuie să le ofere posibilitatea de a fi evaluaţi oral sau scris, dar cu mare răbdare pentru a le da posibilitatea să exprime tot ceea ce au însuşit. Volumul temelor pentru acasă trebuie redus, fiind bine ştiut faptul că un copil cu astfel de probleme are nevoie de mai mult timp. Trebuie încurajată folosirea dicţionarelor, a vocabularului sau a listei de termeni/ cuvinte.

Desigur că această încercare de adaptare a procesului de învăţare la nevoile speciale ale acestei categorii de copii reprezintă pentru profesor un efort în plus. Dar numai astfel putem oferi acestor elevi dreptul de a învăţa şi de a avea şanse egale de reuşită în viaţă. Din punctul nostru de vedere, aceste exerciţii sunt extrem de utile nu numai în cazul copiilor ce prezintă tulburări de vorbire, dar şi în cazul celorlalţi copii pentru a le forma deprinderea unei exprimări corecte şi a unei pronunţii clare şi coerente.

Bibliografie

Bărbulescu, Gabriela, Beşliu, Daniela, (2009), *Metodica predării limbii şi literaturii române în învăţământul primar*, Corint;

Molan, Vasile, (2010), *Didactica disciplinei „Limba şi literatura română" în învăţământul primar*, Bucureşti, Editura Emia;

Tîrcovnicu, Victor, Popeagă, Vasile, (1972), *Pedagogia generală*, EDP, Bucureşti;

Vărzari, Elena şi colectivul, (1947), *Cunoaşterea mediului înconjurător şi dezvoltarea vorbirii*, EDP, Bucureşti;

Verza, Emil, (1973), Conduita verbală a şcolarilor mici (normali, logopaţi şi debili mintali), EDP, Bucureşti;

BDD-A23382 © 2013 Editura Universităţii „Petru Maior"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 17:00:16 UTC)